

Adroddiad i	Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru	
Dyddiad	21 Medi 2026	
Swyddog Arweiniol	Helen MacArthur, Prif Swyddog Tân Cynorthwyol	
Swyddog Cyswllt	Elgan Roberts, Pennaeth Cyllid a Chaffael	
Pwnc	Pennu Cyllideb 2027/28	

PWRPAS YR ADRODDIAD

- 1 Cyflwyno'r rhagdybiaethau cynllunio, y pwysau cyllidebol sy'n dod i'r amlwg, y datblygiadau strategol, y gofynion ymgynghori a'r amserlenni sy'n sylfaen i broses Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru (yr Awdurdod) o osod y gyllideb refeniw ar gyfer 2027/28.

CRYNODEB GWEITHREDOL

- 2 Rhaid i'r Awdurdod gymeradwyo cyllideb refeniw gytbwys ar gyfer 2027/28. Mae'r adroddiad hwn yn amlinellu'r rhagdybiaethau cynllunio cychwynnol, y pwysau cyllidebol sy'n dod i'r amlwg, y blaenoriaethau strategol, y risgiau a'r ansicrwydd a fydd yn llywio'r broses o osod cyllideb.
- 3 Mae'r asesiad ariannol yn dal yn y camau cynnar, a bydd yn cael ei fireinio yn dilyn adolygiadau manwl o gostau gweithwyr, gwariant nad yw'n gyflog, incwm, ariannu cyfalaf ac achosion busnes adrannol. Mae'r meysydd penodol sy'n peri ansicrwydd yn cynnwys: diwygio cyflogau, cyfraddau cyfraniadau pensiwn cyflogwyr, costau benthyca, incwm grant, goblygiadau refeniw a chyfalaf Hwb Awen, gofynion buddsoddi ystadau, a newidiadau yn y galw gweithredol a rheoleiddio.
- 4 Bydd Aelodau yn craffu ar y broses o bennu cyllideb drwy'r Gweithgor Craffu ar y Gyllideb. Ar ôl ei ystyried gan y Pwyllgor Archwilio a'r Panel Gweithredol, bydd y gofyniad cyllideb arfaethedig yn destun ymgynghoriad ffurfiol. Bydd ymatebion i'r ymgynghoriad yn cael eu hystyried cyn i'r Awdurdod benderfynu ar y gyllideb derfynol a'r ardoll ar gyfer 2027/28.

ARGYMHELLION

- 5 Argymhellir bod yr Aelodau yn:
 - i) **Nodi'r rhagdybiaethau sy'n llywio cyllideb 2027/28;**
 - ii) **Nodi cylch gwaith y Gweithgor Craffu ar y Gyllideb; ac yn**
 - iii) **Nodi'r amserlenni a'r gofynion ymgynghori.**

CEFNDIR

- 6 Bob blwyddyn, rhaid i'r Awdurdod osod cyllideb refeniw gytbwys sydd wedi'i chymeradwyo gan yr Awdurdod llawn. Er nad oes diffiniad ffurfiol o "cytbwys" wedi'i nodi yn y ddeddfwriaeth, mae canllawiau CIPFA yn pwysleisio'r angen am gynlluniau ariannol sy'n dangos sut y bydd gwariant yn cael ei ariannu dros y tymor byr a'r tymor canolig.
- 7 Mae cynaliadwyedd ariannol yn dibynnu ar ddealltwriaeth glir o'r gost o gyflawni amcanion sefydliadol, ochr yn ochr ag asesiad realistig o'r galw am wasanaethau, y risgiau, yr adnoddau sydd ar gael, y buddsoddiad cyfalaf a blaenoriaethau strategol yr Awdurdod.
- 8 Mae proses gynllunio 2027/28 yn adeiladu ar ganlyniad yr Adolygiad o'r Ddarpariaeth Frys a'r gwaith dilynol ar niferoedd criw ac argaeledd gweithredol. Y modelau presennol ar gyfer cyflwyno'r gwasanaethau fydd y man cychwyn ar gyfer cynllunio cyllideb, yn amodol ar unrhyw benderfyniadau a wneir drwy drefniadau llywodraethiant yr Awdurdod.
- 9 Mae'r Gwasanaeth hefyd yn bwrw ymlaen â gwaith strategol a gweithredol sylweddol, gan gynnwys datblygu Hwb Awen, trosglwyddo gwasanaethau rheoli cyfleusterau o Heddlu Gogledd Cymru, gofynion cyflwr yr ystad a datgarboneiddio, a chamau gweithredu sy'n deillio o weithgarwch adolygu allanol a sicrwydd gweithredol.
- 10 Mae'r amgylchedd ariannol yn parhau i fod yn ansicr. Cyflog yw'r elfen fwyaf o wariant, tra bod cyllidebau costau nad ydynt yn gyflogau yn parhau i deimlo effaith pwysau chwyddiant cytundebol, yswiriant, meddalwedd, ynni, offer a'r gadwyn gyflenwi. Mae costau benthyca ac ail-ariannu hefyd yn parhau i fod yn ystyriaeth sylweddol i'r rhaglen gyfalaf.
- 11 Rhaid i'r Awdurdod hefyd gydymffurfio â gofynion statudol newydd i ymgynghori â'i awdurdodau lleol cyfansoddol fel rhan o'r broses o osod cyllideb. Mae hyn yn newid sylweddol i'r broses, a rhaid cwblhau ymgynghoriad ystyrion ac ystyried yr ymatebion cyn gwneud penderfyniadau terfynol am ofyniad gwariant net ac ardoll yr Awdurdod.

GWYBODAETH

- 12 Mae proses gosod cyllideb 2027/28 yn cael ei lywio gan ganlyniad yr Adolygiad o'r Ddarpariaeth Frys 2023/24 a gwaith y Grŵp Gweithredu'r Cydgytundeb. Mae'r rhagdybiaeth gynllunio bresennol yn adlewyrchu parhad criwio cnewyllyn ym Mhorthmadog a Dolgellau er mwyn cynnig darpariaeth yn ystod y dydd. Bydd goblygiadau ariannol y trefniadau y cytunwyd arnynt yn cael eu hadlewyrchu yn y gyllideb fanwl i weithwyr.
- 13 Mae'r broses o bennu cyllideb yn ddarostyngedig i drosolwg a chraffu gan yr Aelodau drwy'r Gweithgor Craffu ar y Gyllideb. Mae'r Gweithgor yn cynnwys cynrychiolaeth o bob awdurdod lleol cyfansoddol ac mae disgwyl iddo gyfarfod bum gwaith rhwng Awst a Rhagfyr 2026.
- 14 Bydd adolygiadau manwl o gostau gweithwyr, gwariant nad yw'n gyflogau, incwm ac ariannu cyfalaf yn cael eu cynnal i gynorthwyo'r Aelodau i ddeall, craffu a herio. Bydd canlyniad y gwaith yn llywio'r gofyniad cyllideb arfaethedig a gyflwynir i'r Pwyllgor Archwilio a'r Panel Gweithredol ym mis Rhagfyr 2026.
- 15 Bydd y broses gynllunio hefyd yn ystyried gofynion cyfalaf yr Awdurdod dros y cyfnod cynllunio tymor canolig, gan gynnwys fforddiadwyedd a chyllid y rhaglen gyfalaf. Bydd y Gweithgor Craffu ar y Gyllideb yn cynnal sesiwn bwrpasol ym mis Medi i ystyried goblygiadau cyfalaf a referiw sy'n dod i'r amlwg o brosiect Canolfan Hyfforddi Hwb Awen.
- 16 Bydd yr asesiad cynllunio cychwynnol a'r gofyniad cyllideb arfaethedig ar gyfer 2027/28 yn cael eu cyflwyno i'r Pwyllgor Archwilio a'r Panel Gweithredol yn eu cyfarfodydd ar 14 Rhagfyr 2026. Gofynnir i'r Aelodau gymeradwyo'r gofyniad cyllideb arfaethedig ar gyfer ymgynghoriad ffurfiol â'r chwe awdurdod lleol cyfansoddol.
- 17 Ar ôl cymeradwyo ymgynghoriad, bydd yr Awdurdod yn cynnal trefn ymgynghori ffurfiol gyda'r chwe awdurdod lleol cyfansoddol. Bydd yr ymgynghoriad yn nodi'r gofyniad gwariant net arfaethedig, goblygiadau ardoll, cydweddu â'r Cynllun Rheoli Risg Cymunedol, a'r naratif ariannol ategol. Bydd yr ymgynghoriad yn rhoi cyfle i awdurdodau lleol cyfansoddol gyflwyno adborth ysgrifenedig ystyrllon o fewn yr amserlen ar gyfer pennu cyllideb.
- 18 Bydd cynigion terfynol y gyllideb ar gyfer 2027/28, ynghyd â chrynodeb o'r ymatebion i'r ymgynghoriad ac unrhyw ddiwygiadau arfaethedig sy'n deillio o'r adborth hwnnw, yn cael eu cyflwyno i'r Awdurdod i'w hystyried a'u cymeradwyo yn ei gyfarfod ar 18 Ionawr 2027.

GOBLYGIADAU

Amcanion Llesiant	Mae'r broses o osod cyllideb yn cefnogi Amcanion Gwella a Llesiant yr Awdurdod drwy sicrhau cynaliadwyedd ariannol ac mae'n ymateb i risgiau cymunedol sy'n esblygu yn unol â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru).
Cyllideb	Mae'r broses o bennu cyllideb yn debygol o arwain at gynnydd yn yr ardoll.
Cyfreithiol	Mae gan yr Awdurdod ddyletswydd gyfreithiol i bennu cyllideb gytbwys yn seiliedig ar ragdybiaethau realistig ac ar dystiolaeth.
Staffio	Mae dros 70% o'r gwariant yn ymwneud â chostau staff ac felly mae'n ffactor arwyddocaol wrth ystyried sefydlogrwydd ariannol yn y dyfodol.
Cydraddoldeb/Hawliau Dynol/Y Gymraeg	Bydd y materion hyn yn cael ystyriaeth o fewn y cynigion ar gyfer pennu'r gyllideb.
Risgiau	Mae'r risgiau a'r ansicrwydd allweddol i gyllideb 2027/28 wedi'u hamlinellu yn Atodiad 1.

Atodiad 1 – Crynodeb o'r rhagdybiaethau a'r risgiau cynllunio

Pennawd	Rhagdybiaethau cynllunio sy'n cael eu defnyddio wrth bennu'r gyllideb	Risgiau/Ansicrwydd
Costau gweithwyr	- Y modelau presennol ar gyfer cyflwyno gwasanaethau yw'r man cychwyn, yn amodol ar benderfyniadau a wneir trwy drefniadau llywodraethiant yr Awdurdod - Mae cyllidebau staff y System Dyletswydd Ar Alwad wedi'u seilio ar gyfrif staff Gorffennaf 2026, gyda darpariaeth ar gyfer cynnydd o 15 yn niferoedd y System Dyletswydd Ar Alwad yn ystod 2027/28. Mae nifer y staff ar alwad wedi cynyddu 52 dros y 12 mis diwethaf, gan greu pwysau amcangyfrifedig o tua £500k cyn dyfarnu cyflogau. Byddai cyllidebu ar gyfer y nifer staffio llawn angenrheidiol yn arwain at gost ychwanegol o tua £3 miliwn. - Mae'r asesiad cynllunio cychwynnol ar gyfer dyfarniadau cyflog ar gyfer 2027/28 yn gynnydd o 4% ar gyfer pob grŵp staff. - Nid yw unrhyw newid yng nghyfraddau cyfraniadau pensiwn cyflogwyr wedi'i gynnwys ar hyn o bryd.	- Cafwyd cytundeb cenedlaethol yn 2026/27 ar gyfer staff a oedd dan amodau'r llyfr llwyd, ac roedd hyn yn cynnwys ymrwymiad i fwrw ymlaen â'r agenda moderneiddio cyflogau. Mae'r gwaith hwn yn mynd rhagddo yn genedlaethol, ac nid yw'r canlyniad a'r amseriad yn hysbys ar hyn o bryd, er y gall fod yn wahanol i'r rhagdybiaeth gynllunio. - Gall cyfraddau pensiwn cyflogwyr ar gyfer cynllun pensiwn y diffoddwyr tân newid yn dilyn prisiad GAD 2024, a fydd yn cael ei adrodd yn hydref 2026.

Pennawd	Rhagdybiaethau cynllunio sy'n cael eu defnyddio wrth bennu'r gyllideb	Risgiau/Ansicrwydd
Costau nad ydynt yn gyflogau	• Bydd cyllidebau yn seiliedig ar y modelau presennol ar gyfer cyflwyno'r gwasanaethau a'r cynllun ariannol pedair blynedd. • Tybir lefel chwyddiant o 3% ar gyfer 2027/28, gan ostwng i 2% yn y blynyddoedd diweddarach. • Mae costau nad oes modd eu hosgoi sy'n gysylltiedig â materion iechyd a diogelwch penodol i'r diwydiant wedi'u cynnwys o fewn y gyllideb nad yw'n gyflogau. Mae'r rhain yn cynnwys costau sy'n gysylltiedig â hyfforddi diffoddwyr tân yr ochr weithredol a rheoli halogyddion. • Mae cyllidebau wedi'u llunio gan bob Pennaeth Adran perthnasol yn seiliedig ar eu gwybodaeth a'u barn broffesiynol am y gwariant sy'n angenrheidiol i gyflawni ein hamcanion corfforaethol. Mae hyn yn cynnwys adolygiad o rwymedigaethau cytundebol sylfaenol ac amcangyfrifon o weithgarwch. Mae ceisiadau newydd am gyllid dros £10,000 yn ddarostyngedig i achos busnes, a bydd craffu arno.	• Er bod y Gwasanaeth yn parhau i adolygu costau nad ydynt yn gyflogau ac yn ymdrechu i reoli pwysau o ran costau o fewn y gyllideb arfaethedig, mae hyn yn parhau i fod yn faes risg ac ansicrwydd. Yn benodol, nodwyd bod oedi wrth ddarparu nwyddau neu wasanaethau wedi effeithio ar broffiliau amser gwariant. • Er bod chwyddiant costau yn gyffredinol yn haws i'w reoli nag a fu yn y blynyddoedd diwethaf, nodir bod rhai meysydd sy'n parhau i beri gofid. Mae hyn yn cynnwys cynnydd mewn costau yswiriant a thrwyddedau ar gyfer meddalwedd gan gynnwys systemau critigol i fusnes a chostau yswiriant. • Cost ychwanegol nad yw'n gyflog ynghylch penderfyniad i barhau â Hwb Awen neu ddim. • Yn dilyn y gweithgarwch sylweddol o ganlyniad i dywydd anodd, mae gwaith yn mynd rhagddo yn genedlaethol i ystyried y dull a'r camau gweithredu angenrheidiol yn y dyfodol. Nid oes unrhyw ddarpariaeth yn cael ei wneud ar hyn o bryd yn y gyllideb gan fod y gwaith hwn yn ei gamau cynnar.

Pennawd	Rhagdybiaethau cynllunio sy'n cael eu defnyddio wrth bennu'r gyllideb	Risgiau/Ansicrwydd
Ariannu Cyfalaf	- Mae'r gofynion ariannu cyfalaf ar gyfer 2027/28 yn cynnwys y tâl refeniw ar gyfer yr isafswm darpariaeth refeniw ar gyfer yr asedau presennol ac amcangyfrif o'r taliadau llog sy'n deillio o fenthycyca. Yn dylanwadu ar y costau hyn mae gwariant cyfalaf hanesyddol, yr angen i fenthycyca ar gyfer rhaglen gyfalaf 2027/28 ac effaith cynnydd mewn cyfraddau llog wrth ail-ariannu benthyciadau sy'n aeddfedu. - Mae'r asesiad cynllunio cychwynnol yn rhagdybio y bydd yr holl fenthycyca yn y dyfodol ar gyfradd gyffredinol y Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus (PWLb) ar adeg pennu'r gyllideb, yr amcangyfrifir ei bod yn 5% ar hyn o bryd (4.6% yn 2026/27). Mae'r Awdurdod yn derbyn cyngor ac arweiniad annibynnol ar y mater hwn gan Arlingclose, cwmni cyngori arbenigol. - Mae'r cynllun cyfalaf yn cynnwys costau posibl sy'n gysylltiedig ag achosion busnes a gyflwynir gan bob Pennaeth Adran.	- Mae'r cynnydd mewn cyfraddau llog yn ystod y blyneddau diwethaf yn ardal risg allweddol ac mae'r gwariant cyfalaf a broffiliwyd yn yr SATC yn ei waethygu. Bydd modelu ariannol yn cael ei wneud i asesu pa mor fforddiadwy yw'r holl gynlluniau yn ystod y broses o bennu'r gyllideb. - Nid yw amseriad unrhyw gostau sy'n gysylltiedig â chanolfan hyfforddi newydd yn hysbys ar hyn o bryd gan nad yw'r achos busnes wedi'i ystyried gan yr Awdurdod. Er na ragwelir na fydd yr achos busnes terfynol a'r opsiynau ariannu yn cael eu cyflwyno i'w cymeradwyo tan 2027 bydd darpariaeth ar gyfer costau sy'n gysylltiedig â cheisiadau cynllunio manwl yn cael ei chynnwys yn amcangyfrifon cychwynnol y gyllideb. - Mae'r hyn sydd wedi cronni o safbwynt yr ystad a gofynion datgarboneiddio yn parhau i fod yn amodol ar flaenoriaethu, dilysu costau a phenderfyniadau ariannu.

Pennawd	Rhagdybiaethau cynllunio sy'n cael eu defnyddio wrth bennu'r gyllideb	Risgiau/Ansicrwydd
Incwm	• Mae cyllidebau incwm wedi cael eu hadolygu a'u pennu yn unol â'r blynyddoedd blaenorol, yn amodol ar chwyddiant fel y nodir trwy ein Cytundebau Lefel Gwasanaeth. • Bu gostyngiad sylweddol yn incwm grant Llywodraeth Cymru yn ystod y blynyddoedd diwethaf a bydd y broses o bennu'r gyllideb yn rhagdybio y bydd gweddill y cyllid grant gan Lywodraeth Cymru yn cael ei dderbyn ar lefelau 2025/26.	• Nid oes unrhyw risgiau penodol wedi'u nodi yn ychwanegol at yr incwm grant gan Lywodraeth Cymru, nas rhagwelir cynnydd chwyddiant arno.
Arall	• Mae'r gyllideb yn rhagdybio lefelau arferol o weithgarwch, oni ddangosir tystiolaeth o bwysau penodol a chymeradwyo hynny. • Bydd datblygiadau gweithredol a rheoleiddiol hysbys yn cael eu hasesu trwy gyflwyniadau adrannol ac achosion busnes. • Mae £130k wedi'i gynnwys ar gyfer dwy swydd Rheolwr Criw Gweithrediadau Technegol a gymeradwywyd yn flaenorol ac a ohiriwyd yn dilyn adolygiad y Prif Gyngorydd ac Arolygydd Tân ac Achub Cymru.	• Yn dilyn y gweithgarwch sylweddol o ganlyniad i dywydd anodd, mae gwaith yn mynd rhagddo yn genedlaethol i ystyried y dull a'r camau gweithredu angenrheidiol yn y dyfodol. Gallai hyn arwain at gynyddu costau gweithredol, staffio, fflyd ac offer. Nid oes darpariaeth yn y gyllideb wedi'i wneud eto gan fod y gwaith hwn yn ei gamau cynnar. • Gall newid rheoleiddiol posibl sy'n effeithio ar adeiladau rhwng 11 a 18 metr gynyddu'r angen am staffio, hyfforddiant a gweithgarwch gweithredol ychwanegol. Mae'r asesiad cynnar wedi cynnwys cost ychwanegol anochel amcangyfrifedig o oddeutu £0.5m. Nid oes darpariaeth wedi'i wneud yn y gyllideb eto.